

وزارت بهداشت ، درمان،آموزش پزشکی

معاونت درمان ، دفتر امور بیماریها، اداره بیماریهای خاص

مراکز مراقبت فشارخون بالا سطح ۲ و ۳

مقدمه:

فشارخون بالا عامل اصلی ناتوانی و به عنوان مهم ترین عامل خطر مرگ و میر در جهان شناخته شده است. مرگ و میر ناشی از فشارخون حدود ۷/۵ میلیون حدود ۱۳٪ کل مرگ و میر تخمین زده می شود. هرچه که سطح فشار خون بالاتر رود، خطر حمله قلبی، نارسایی قلب، سکته مغزی، و بیماری های کلیوی افزایش می یابد. بالا رفتن فشار خون می تواند منجر به آسیب حاداعضای حیاتی مانند سکته مغزی، دمانس و بیماری مزمن کلیوی شود. درمان ضد فشار خون باعث کاهش خطر سکته مغزی حدود ۳۵-۴۰٪، سکته قلبی حدود ۲۰-۲۵٪ می شود. پر فشاری خون عامل خطر شناخته شده مستقل حوادث قلبی عروقی است .

وضعیت فشارخون ایران

نشانگر شیوع بالای عوامل خطر قلبی و عروقی در جمعیت بزرگسال و نیز جوانان است. بر اساس داده های موجود در ایران، شیوع فشارخون بالا، بالا بوده و بیش از ۲۰٪ می باشد.

تعریف و طبقه بندی پر فشاری خون

فشار خون بالا طبق تعریف به فشار سیستولیک بیش از ۱۴۰ میلی متر جیوه و/یا فشار دیاستولیک بیش کاهش فشار از ۹۰ میلی متر جیوه گفته می شود. بر اساس شواهد حاصل از کارآزمایی های بالینی با درمان در بیماران با این سطوح از فشار خون سودمند می باشد. طبقه بندی مشابهی در جوانان، افراد میانسال و سالمندان بکار می رود .

مدیریت فشارخون بالا

مدیریت مطلوب فشارخون بالا شامل پیشگیری اولیه بیماری های قلبی عروقی از طریق اصلاح شیوه زندگی و نیز استفاده از درمان دارویی فشار خون بالا در صورت لزوم می باشد. تصمیم گیری برای شروع درمان دارویی و انتخاب دارو یا داروهای مناسب برای هر بیمار، بر اساس پروتکل های دارویی صورت می گیرد. پیروی بیماران از درمان یک عامل کلیدی در نیل به فشارخون هدف و حفظ آن در این سطح می باشد. مطالعات نشان داده است که تبعیت خوب از درمان با کاهش مرگ بیشتر همراه است.

اهداف برنامه کشوری پیشگیری و کنترل فشارخون بالا

هدف کلی - پیشگیری و کنترل بیماری فشارخون بالا و عوارض ناشی از آن

اهداف اختصاصی

- کاهش بروز و شیوع بیماری
- تشخیص و درمان به موقع جهت پیشگیری، کاهش و تاخیر در بروز عوارض کوتاه و دراز مدت

بازده نهایی برنامه

- کاهش هزینه های اقتصادی ناشی از بیماری فشارخون و عوارض آن
- کاهش ناتوانیهای حاصل از بیماری فشارخون و عوارض آن

ماده ۱ : تعاریف

مراکز درمانی فشارخون سطح دوم و سوم :

شامل تمامی مراکز ارائه خدمات درمان فشارخون بالادر بیمارستانها ، پلی کلینیکها و درمانگاههای تخصصی / فوق تخصصی ، دانشگاهی / غیر دانشگاهی، مراکز تحقیقات نفرولوژی/قلب/فشارخون انجام می شود. این سطح تحت پوشش معاونت درمان دانشگاه است.

شرح وظایف: مراکز مذکور موظف به پذیرش و ارائه خدمت به بیماران فشارخونی ارجاعی و غیر ارجاعی (پذیرش مستقیم) می باشند و پذیرش/تشخیص/درمان (درمان های تخصصی سطح دوم و یا تشخیص و درمان عوارض مهم بیماری فشارخون بالا) پیگیری و ثبت نتایج می باشند .

بیماران فشار خونی:

شامل کلیه بیماران فشار خونی(براساس پروتکل تشخیص بیماری) مراجعه کننده از مراکز بهداشتی و درمانی و همچنین بیماران مراجعه کننده غیر ارجاعی (پذیرش مستقیم) می باشند.

فوکال پوینت اجرایی برنامه فشار خون بالادر دانشگاه :

پرستار و یا پزشک معرفی شده توسط معاون درمان دانشگاه مذکور می باشد که دارای نام کاربری و رمز عبوراز معاونت درمان وزارت متبوع جهت نظارت بر فعالیت و داده های ثبت شده از بیمارستانها ، در پورتال ستادی وزارت متبوع است.

شرح وظایف : تنظیم برنامه عملیاتی سالانه بخش درمان دانشگاه با هماهنگی کارشناس برنامه دیابت در معاونت بهداشت و ارسال به وزارت پس از تایید معاونت های بهداشت و درمان دانشگاه ، تهیه برنامه نظارتی، سازماندهی تیمهای مراقبتی تخصصی ارائه کننده خدمات ، ترسیم نقشه ارجاع و تعیین پوشش جغرافیایی دانشگاه جهت دسترسی واحدهای سطح اول به مراکز منتخب سطح دوم ، پایش مراکز سطح دوم و سوم مطابق دستورالعمل و حداقل استانداردهای مراقبتی ، آموزش و توجیه نیروهای پذیرش بیمارستانی برای ارائه خدمات مناسب و متناسب با دستورالعمل اجرایی و فنی برنامه ، گزارش گیری از بیمارستانهای مجری برنامه، پایش و ارزشیابی مشترک برنامه با معاونت بهداشت در سطح دانشگاه، جمع بندی هزینهها و تسهیلات، پس از تایید معاونت درمان دانشگاه، پیگیری مصوبات مرتبط با مراقبت های تخصصی، گزارش به معاونت درمان دانشگاه، گزارشدهی پیشرفت برنامه و مشکلات اجرایی به معاون درمان دانشگاه و ستاد

- فوکال پوینت علمی برنامه فشارخون در دانشگاه:

پزشک متخصص داخلی/قلب/نفرولوژی/غدد که توسط معاون درمان دانشگاه طی حکم منصوب و معرفی گردیده است.

شرح وظایف: هماهنگی علمی برنامه در دانشگاه با هماهنگی معاونت درمان، شرکت در جلسه‌های هماهنگی برنامه فشارخون در دانشگاه، تدوین برنامه آموزشی پزشکان، پرستاران و کارشناسان تغذیه، همکاری در آموزش پرسنل سطوح مختلف ارائه خدمات، ارائه پیشنهادهای علمی برای بهبود نظام مراقبت بیماران در سطح دانشگاه، همکاری در پژوهش‌های کاربردی مرتبط با برنامه

- پرستار/کارشناس مسئول پذیرش، آموزش، پیگیری و ثبت بیماران فشارخونی در بیمارستان:

پرستار مسئول بیمار فشارخونی که توسط رئیس بیمارستان مذکور معرفی گردیده است و دارای نام کاربری و رمز عبور است ستاد معاونت درمان جهت ثبت اطلاعات بیماران مراجعه کننده به بیمارستان می باشد.

شرح وظایف: پذیرش بیماران در خصوص چگونگی مراقبت، درمان و پیگیری، هماهنگی جهت ارجاع به کارشناس تغذیه و سایر گروه‌های تخصصی/فوق تخصصی باتشخیص پزشک معالج، ثبت اطلاعات بیماران و اقدامات انجام شده در نرم افزار ثبت برنامه

- نام کاربری و رمز عبور :

جهت دسترسی به پورتال وزارت بهداشت بطور محرمانه فوکال پوینت اجرایی برنامه فشارخون در دانشگاه و پرستارمسئول ثبت و آموزش بیمار فشارخونی در بیمارستان از ستاد معاونت درمان نام کاربری و رمز عبور داده دریافت می کنند .

تبصره ۱-۱ : به منظور جلوگیری از مشکلات فرآیندی برنامه فوکال پوینت اجرایی برنامه توانایی نظارت بر تمامی مراحل گزارش و ثبت بیماران رادارا می باشد.

خدمات قابل ارائه در درمانگاه : (طبق پروتکل های پیوست)

- اقدامات تشخیصی لازم جهت بیمار فشار خون بالا

- درمان سرپایی و تشخیص عوارض، تجویز دارو

- انجام اقدامات درمانی اولیه اورژانس بیماران فشار خون

- ارجاع بیمار به سطح فوق تخصصی ، مشاوره ای، در صورت نیاز هماهنگی

- احیاء قلبی ریوی(در صورت نیاز)، مشاوره جهت بستری شدن بیمار

- آموزش و مداخلات مقتضی به منظور حفظ و ارتقاء سلامت،

- ثبت گزارش بیماران در سامانه مربوط به بیماران فشارخون بالا

ماده ۲: منابع مورد نیاز کلینیک های فشارخون

الف: منابع انسانی اجرایی دانشگاهی و درمانی کلینیک

- نیروی انسانی دانشگاهی

- فوکل پوینت اجرایی برنامه در معاونت درمان دانشگاه

- فوکل پوینت علمی برنامه در دانشگاه

- نیروی انسانی ضروری کلینیک فشارخون

- پرستار/ (ترجیحا در صورت نبودن) ماما

- متخصص داخلی یا متخصص قلب/ فوق تخصص های مربوطه (نفرولوژیست، قلب، غدد) و در

صورت نبودن متخصصین مربوطه از پزشک عمومی دارای طی دوره فشارخون

- کارشناس /دکتری تغذیه (اختیاری)

- منشی کلینیک

منابع فیزیکی کلینیک فشارخون

➤ فضای فیزیکی کلینیک فشارخون شامل فضاهای زیر:

○ اتاق پذیرش و نوبت دهی

○ سالن محل انتظار بیماران

○ اتاق ویزیت متخصصین

○ اتاق کارشناس مسئول آموزش مراقبت ثبت بیمار

○ سرویس بهداشتی مناسب

منابع تجهیزاتی کلینیک فشارخون

➤ تجهیزات مورد نیاز مرکز فشارخون

○ تجهیزات اداری: تابلوهای اطلاع‌رسانی در محل ورود مراجعان، حداقل یک کامپیوتر برای

پذیرش مرکز، پرینتر، تجهیزات مورد نیاز برای راه‌اندازی شبکه داخلی و نیز اتصال به

شبکه اینترنت، تلفن و نمابر، میز و صندلی در محل انتظار بیماران به تعداد کافی،

آب سردکن و لیوان یک بار مصرف و سایر وسایل مورد نیاز

○ تجهیزات پزشکی کلینیک فشارخون: تخت معاینه، فشارسنج و گوشی، ترازو و قدسنج یا

متر، نمودارنمایه توده‌ی بدنی (BMI)، دستگاه الکتروکاردیوگرام، ست CPR، مانیتور قلبی

و ترالی اورژانس

○ امکان دسترسی به تجهیزات آزمایشگاهی برای انجام حداقل آزمایش‌های FBS/BS

/HbA1c /اوره و کراتینین سرم، سدیم، پتاسیم، آنالیز ادرار برای ارزیابی پروتئین‌اوری

(نوار ادراری برای تعیین نسبت پروتئین به کراتینین ادرار در نمونه اتفاقی یا ادرار ۲۴

ساعته)، لیپید پروفایل شامل HDL, TG, Chol, LDL.

– انعقاد قرارداد با نزدیکترین آزمایشگاه تشخیص پزشکی جهت ارائه خدمات مورد نیاز **اورژانسی**

بیماران (ترجیحاً نزدیکترین بیمارستان دولتی)

- انعقاد قرارداد با نزدیکترین مرکز تصویربرداری پزشکی و موسسه رادیولوژی جهت ارائه خدمات اورژانسی

رادیوگرافی و سونوگرافی به بیماران **(ترجیحاً نزدیکترین بیمارستان دولتی)**

– انعقاد قرارداد با نزدیکترین موسسه آمبولانس جهت انتقال اورژانسی بیماران **(صرفاً خدمات**

اورژانسی) (ترجیحاً نزدیکترین بیمارستان دولتی)

- انعقاد قرارداد با نزدیکترین بیمارستان تخصصی و فوق تخصصی جهت ارجاع بیمار در صورت

نیاز به خدمات لازم. (جهت خدمات مورد نیاز بیماران فشارخونی در سطح ۳، چشم

پزشکی، نورولوژی، قلب، نفرولوژی، غدد، جراحی عروق و.....) (ترجیحاً نزدیکترین بیمارستان

دولتی)

ماده ۳ : گردش کار ثبت اطلاعات بیماران فشارخونی در سامانه توسط پرستار

مسئول بیمار در بیمارستان

- ۱- پرستار دارای نام کاربری و کلمه عبور (نام کاربری و کلمه عبور هر بیمارستان در کتابخانه ای به آدرس <http://medcare.health.gov.ir/disease/ccb/HTN/response/> در پورتال معاونت درمان وزارت متبوع قرار گرفته که فقط رابطین معاونت درمان هر دانشگاه به آن دسترسی دارند)
 - ۱- نام دانشگاه و بیمارستان زیربط در قسمت بالای فرم بصورت خودکار نمایش داده می شود.
 - ۲- ورود اطلاعات با ثبت کد ملی بیمار آغاز می گردد. به محض ثبت کد ملی بیمار، اطلاعات هویتی بیمار از سازمان ثبت احوال فراخوانی می شود.
 - ۳- انتخاب نوع فشارخون با کد تشخیصی مرتبط از ICD10 فراخوانی شده و نمایش داده می شود.
 - ۴- در فرم مذکور اطلاعات اجباری با ستاره مشخص گردیده است که در صورت ناقص بودن اطلاعات ثبت نمی گردد.
 - ۵- این فرم بصورت ماهانه می باشد. به عبارت دیگر در هر ماه برای هر بیمار فقط یکبار این فرم تکمیل می گردد.
 - ۶- اطلاعات بیماران فشارخونی می بایست بطور دقیق و کامل در فرم مذکور وارد گردیده و مسئولیت ورود اطلاعات ناقص و یا اشتباه بر عهده پرستار مسئول بیمار خواهد بود.
 - ۷- فوکل پوینت اجرایی دانشگاه ها مسئولیت نظارت بر روند تکمیل فرم در داخل بیمارستانهای تابعه و پیگیری اصلاحات فرم در بیمارستانها را به عهده داشته و مجاز به ورود اطلاعات نمی باشند.
 - ۸- فرم اطلاعات ثبت بیماران با ذکر نام پزشک درمحل مذکور تکمیل گردد.
 - ۹- دانشگاه و بیمارستان مذکور به اطلاعات ثبت شده خود دسترسی دارند.
- تبصره ۶-۱:** تشخیص و نوع فشارخون باید توسط پزشک معالج به پرستار مسئول ثبت و پیگیری بیمار بطور کتبی جهت درج در پرونده بیمار اعلام شود.

ماده ۴: شاخص های کمی و کیفی:

شاخص ها شامل:

- تعداد کل بیماران تحت درمان به کل بیماران پذیرش شده با فشارخون بالا.
- تعداد کل بیمار ان فشارخون بالا کنترل شده در طی ۳-۶ ماه به کل بیماران پذیرش شده.
- تعداد بیماران با فشارخون بالا دارای عوارض (قلبی، مغزی، کلیوی، دیابت) به کل بیماران پذیرش شده.
- تعداد کلینیک فشارخون موجود در آن دانشگاه به نسبت جمعیت/مراکز موجود.
- شاخص برگزاری دوره کارگاه آموزشی تئوری و عملی (تعداد و مدت به تایید فوکل پوینت علمی دانشگاه و یا کمیته علمی فشارخون) جهت پزشک/پرستار/کارشناس تغذیه سالانه.

